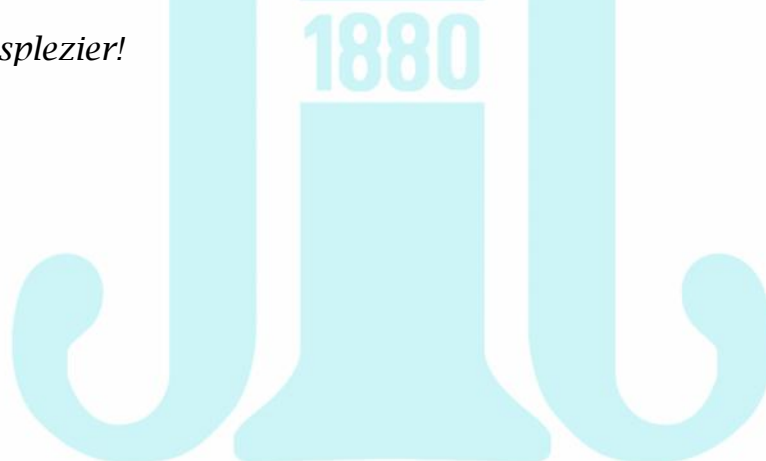

Even uw aandacht...

*Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.
Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het
mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.
Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige
toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van
boekjes voor opvoering beslist.*

Veel leesplezier!

**RUZZANTE KOMT TERUG
UIT DE OORLOG**

(Al parlamento de Ruzzante
che iera vegnú de campo)

Een kort toneelspel in drie scènes

door

1880

Angelo Beolco ('Il Ruzzante')

Bewerking : Dario Fo
Vertaling : Frans Roth

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen
2016
Nr.3301

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste DRIE tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde opvoeringsrechten aan:

Toneelfonds J. Janssens B.V.B.A.
Te Boelaerlei 107
2140 Borgerhout Antwerpen
rechten@toneelfonds.be

Bij aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt u van de uitgever een formulier 'Aanvraag tot opvoering'. Op dit formulier moet u plaats en datum(s) van opvoering invullen. Het moet minstens vier weken voor de opvoering(en) aan Toneelfonds J. Janssens worden bezorgd of digitaal worden ingediend via www.toneelfonds.be → opvoering.

Enige tijd voor de opvoeringen ontvangt men dan van Toneelfonds J. Janssens de factuur voor te betalen auteurs- en/of vertaalrechten.

Iedereen die een 'Aanvraag tot opvoering' indient wordt verondersteld de 'algemene voorwaarden aanvraag opvoering' (zoals ze vermeld staan op onze website) te kennen en te aanvaarden.

(Indien u geen toegang tot internet hebt, gelieve ons dit te melden. Dan sturen wij u graag per post een exemplaar van deze algemene voorwaarden.)

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gekopieerde boekjes.

Wanneer u niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende opvoeringsrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland contacteert u:

I.B.V.A "Holland"
Postbus 363
1800 AJ Alkmaar.
info@ibva.nl

TARIEFCODE A2

BELANGRIJKE OPMERKING!

Alle rechten voorbehouden. Iedereen die toestemming verkreeg het stuk *RUZZANTE KOMT TERUG UIT DE OORLOG* op te voeren moet de naam van auteur *ANGELO BEOLCO* ; bew. *Dario Fo* ; vert. *Frans Roth* vermelden in alle publicaties die n.a.v. de voorstellingen verschijnen.

De auteursnaam moet onmiddellijk onder de titel vermeld worden, in een lettertype minstens half zo groot als dat van de titel, maar minstens twee keer zo groot als dat waarin de naam van de vertaler, regisseur en spelers wordt vermeld.

Wettelijk depot D/2016/0220/007
ISBN 978-90-385-13737

© 2016 Toneelfonds J. Janssens/Dario Fo
www.toneelfonds.be

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Toneelfonds J. Janssens – Te Boelaerlei 107 – 2140 Bght Antwerpen
Tel 03 366 44 00 . Fax 03 366 45 01 . info@toneelfonds.be

PERSONAGES

(1 dame – 2 heren - Figurant)

RUZZANTE :

GNUA, zijn verloofde :

MENATO, zijn vriend :

MINNAAR van GnuA :

DECOR

Een straat in Venetië.

INLEIDING

Dario Fo in Stockholm bij het aanvaarden van de Nobelprijs voor Literatuur: “de grootste toneelschrijver die Europa heeft gekend vóór de komst van Shakespeare. Ruzzante Beolco, mijn grootste leermeester naast Molière: beiden toneelspelers en schrijvers, beiden gehoond en bespot door de hoogste literaten van hun tijd. Omdat ze het dagelijks bestaan op de planken brachten, de vreugde en wanhoop van gewone mensen, de schijnheiligheid en arrogantie van de machtigen der aarde, het permanente onrecht.

De oorlog in kwestie heeft echt plaats gevonden en is in een vreselijk bloedbad geëindigd. Meer dan 75000 mannen namen deel aan de beslissende veldslag, een meedogenloze slachtpartij die in zijn tijd alom ontzetting en afschuw wekte.

Vijf nationaliteiten vochten zij aan zij: de Lombarden onder de hertog van Milaan, het Zwitserse leger, de Oostenrijkers, de Fransen en de Spanjaarden. Met als enige tegenstander: de republiek Venetië. Bij deze slag zijn zo’n 8000 Venetiaanse boeren-soldaten gesneuveld.

Het is de eerste keer dat boeren deel uitmaakten van een regulier leger. De bewoners van het Venetiaanse platteland hadden bij andere gelegenheden veel moed en militair talent aan de dag gelegd. In kleine schermutselingen waren ze erin geslaagd om het schier onoverwinnelijk geachte leger van Maximiliaan van Oostenrijk te verslaan.

Maar het was natuurlijk een kardinale fout om een leger van beroepssoldaten, ingesteld op een georganiseerde, frontale aanval, aan te vullen met deze ongeordende boeren, totaal gespeend van strategische kennis. Ze werden dan ook als kanonnenvlees in de pan gehakt.

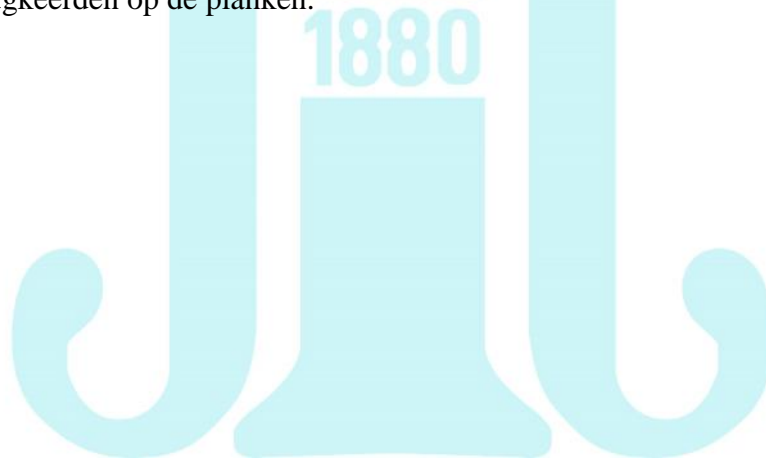
Waarom deze oorlog?

In de 16^e eeuw had Venetië, dankzij haar creatieve handelspolitiek zo'n sterke economische machtspositie ontwikkeld, dat het heel Europa in haar greep had. De banken speelden daarbij ook toen al een beslissende rol.

Om de Venetiaanse hegemonie te doorbreken sloten de grote Europese mogendheden een coalitie: de Liga van Cambrai (Kamerijk).

De slag tussen de beide partijen vond plaats in Chiara d'Adda. Historici zijn het erover eens dat de opperbevelhebber van de Venetiaanse troepen, graaf Bartolomeo Dabbiani, voor een groot deel verantwoordelijk was voor de vernietigende nederlaag. Hij leidde zijn leger zo slap en dilettantistisch dat het tot massale desertie binnen zijn troepen leidde.

Het verhaal van Ruzzante, de verslagen en bedrogen boerensoldaat, die, vluchtend uit de slag aan de Adda, te voet naar Venetië trekt is een uniek historisch en dramatisch document en toont de volle omvang van deze tragedie. De boeren, na deze vluchtige verschijning op de planken, zijn daarna weer in vergetelheid geraakt. De bourgeoisie, die het gemaakt had ten koste van de onderliggende klassen had niets op met het toch wel verontrustende verisime van Ruzzante. De opkomst en het succes van de bourgeoisie leidde tot de niet uit te roeien ziekte van de Italiaanse cultuur: het totale gebrek aan engagement. Drie jaar na de dood van Ruzzante werd het eerste contract getekend met de Commedia. Een overeenkomst tussen acteurs en daarmee werd de Commedia dell'Arte vooral een overeenkomst tussen acteurs enkel gericht op amusement. Het zou nog eeuwen duren, tot het begin van de 20ste eeuw tot zijn werken weer terugkeerden op de planken.

SCÈNE 1

(Een slachveldscène, mimisch uitgebeeld door Ruzzante, in stroboscopisch licht en begeleid door angstaanjagende krijgsmuziek. (The Scythian Suite van Prokofiev) Aan het eind van de scène vlucht Ruzzante weg om later terug te keren.

(Ruzzante komt buiten adem op, achter op het toneel: hij ziet er haveloos, vies en stoffig uit. Hij heeft eindelijk Venetië bereikt, ongetwijfeld met de boot. Hij kijkt om zich heen en veegt het zweet af dat van onder zijn helm naar beneden gutst.)

RUZZANTE : Hè, hè, het zit erop. Eindelijk sta ik dan toch in Venetië. Venetië! Een hong'rige zuigeling... kan niet gretiger snakken.. naar een gulle, berstensvolle moedertiet... als ik naar deze stad hier.

Bij de heilige Marco! Ik voel me net een dampende, uitgemergelde merrie, die reikhalzend uitziet naar een hap mals en groen gras.

Hier ga ik voorgoed op stal. En aan de ruif. Mezelf finaal te barsten vreten. En ongans genieten van mijn sappige vrouwtje, mijn eigenste Gnu! Die moet hier intussen zijn komen wonen.

(Puft) De oorlog, 't slagveld, het leger... Ze kunnen allemaal de pest krijgen! Ik zeg je één ding. Mij krijgen ze nooit meer voor zo'n veldslag...

Ik ben 't strontzat, 't soldatenleven. 't Is niks als misère, smeerlapperij.

Nooit meer die teringherrie aan je kop.

Dat doffe gedreun van de trommels... Droem, tere droem, tere droem. Daar is toch geen trommelvlies tegen bestand!

En dan dat achterlijke getetter van de trompetten. *(doet geluid na)* Aanvallen!

(Gruwt fysiek nog van het geluid)

Dat geblèr en gekrijs om je heen: 'Te wapen, te wapen!' Strontziek word je d'rvan.

Ik laat me niet meer de stuipen op het lijf jagen, als je dat maar weet. Dat je je

eigen, in doodsnoed, volkomen onder schijft. Elke keer als ik dat achterlijke ‘te wapen, te wapen’ hoorde, schoot ik vol. Voelde ik me een aangeschoten lijster met een regiment pijlen in z’n reet.

Nooit meer ’t helse lawaai van de kanonnen en de musketten. (*brult richting coulissen*) Ja. Knal en knetter er maar lekker op los, stelletje strontzakken. Mij kunnen jullie toch niet meer raken. Hoogstens in mijn kont. Als je daar nog een vrij plekje vindt tenminste.

En dan die rottige pijlen, die van alle kanten op je af vliegen. Je moet op ‘t slagveld de godganselijke dag bukken voor je leven... Kijk, daar heb je d’r een, WAF... verrek, weer zo’n kreng, WAF... Vind je het gek dat m’n rug naar de kloten is. En dat m’n knieën helemaal beurs zijn?

Ik ga ’t er ‘s goed van nemen hier... Alleen nog maar schransen en maffen,. En me te goed doen aan de smeūige tepels van mijn Gnuu.

Daarginds kreeg je geeneens de kans om ‘s lekker op je gemak te schijten, weet je dat. Zat je net goed en wel op je hurken, werd er weer alarm geslagen. Moest je als de sodemieter hollen voor je leven... met de broek op je schoenen. Ik liep me elke keer de benen uit mijn gat en ondertussen scheet ik FLATS FLATS het hele slachtveld onder... De grond moet daar nu rete-vruchtbaar wezen.

Oh Marco, heilige Marco. Eindelijk voel ik me veilig. Maar ik heb er wel een godsgruwelijk eind voor moeten lopen.

Feitelijk heb ik er geeneens lang over gedaan, weet je dat. Een dag of zes alles bij mekaar. Wedden dat ik er per dag meer dan 60 mijl op heb zitten.

Ja. Reken maar uit. Drie dagen heb ik erover gedaan, van Cremona tot hier. Het is lang niet zo ver als ze zeggen. Van Cremona naar Brescia is ’t dik veertig mijl, hadden ze me verteld. Nu, mooi niet. Achttien, op z’n hoogst. Dertig mijl van Brescia tot Peschiera? Hahaha. Laat me niet lachen. Amper zestien. Ik was er binnen een dag. Net of ze m’n achterste hadden volgepropt met buskruit en

daarna in de fik hadden gestoken. BOEM! Ik vloog over de weg. Wat wil je, met zo'n dot poeder in je kont. En hoever zal 't van Peschiera naar hier wezen? Ik deed er in elk geval nog geen dag over. Ik heb de hele nacht doorgelopen.

Ik krijg m'n ene voet niet meer voor de ander, maar echt moe, nee, dat ben ik niet..

Alleen, mijn schoenen, die zijn vast naar z'n moer. s Effe kijken. (*bekijkt zijn zolen*) Nu, wat zei ik je? Niks meer van over. (*kijkt om zich heen*) Wat had je dan gedacht, eikel. Had ze uitgetrokken! En op je rug gebonden. Was op blote voeten gaan lopen. Goed, dan had je nu geen voeten meer gehad... maar nog wel een paar schoenen.

Wie weet, kan ik er ergens een paar jatten. Deze hier heb ik ook geratst. Van 'n boerenkinkel op het slagveld. Die arme stakker was toch al zo goed als de pijp uit. Als je uit bent op struinen, is 'n slagveld nog niet zo'n beroerde plek.

Hier voel ik me Goddank eindelijk veilig. Ik kan 't haast niet geloven, weet je dat. Stel je voor dat ik 't allemaal droom, dat ik eigenlijk nog in Brescia zit en daar zalig lig te maffen. Dat ik daar de gekste dingen droom. Dat ik alsmaar aan het lopen ben, over sloten en bruggetjes, dwars door bossen, heggen, struiken, greppels, onder de schrammen en de blauwe plekken zit. En dan ten slotte hier aankom, in Venetië. Maar eigenlijk ben ik nog steeds daarginds, in Brescia. Want ik ben daar dus nooit vertrokken, begrijp je. Het zou wel mooi klote zijn want van al dat lopen, ook al doe je het in je droom, word je ontielig moe, weet je.

Nee, 't kan geen droom wezen. Nu herinner ik me opeens dat ik in Fusina op de boot stapte. Ik kwam aan bij de lagune en ik vroeg gelijk: 'Kan iemand me overzetten?' En wat zegt die man van de boot? 'Hier, heb je een spaan, ga je gang.' De smiecht. Ik moest roeien en hij zat op z'n luie krent, hardop te tellen... (*roeibevelen*) Ik heb de blaren verdomme nog op mijn handen zitten.

Maar als ik nu eens niet ik ben? Ik bedoel, dat ik het wel ben en toch ook weer

niet... dat ik allang gesneuveld ben... daarginder op het slagveld... Dat het mijn geest is, mijn ziel die hier ronddoolt. Totaal in de war. Dat ik hier in Venetië aankom en dat niemand mij ziet staan. Zelfs mijn eigen Gnuva niet. Dat ik haar roep : 'Hé, Gnuva, ik ben het! Ruzzante Je man!' Dat ze op me af komt rennen om me te omhelzen en zo, dwars door me heen loopt. Omdat ik een geest ben... Een geest, ja ... maar wel eentje met blaren op z'n handen. (*haalt een stuk brood voor de dag uit zijn tas en eet*) Nee hoor, ik leef. Ja, ik leef, want ik eet. En geesten eten niet. Die leven van de lucht. (*kauwend*) Ik voel me zo levend als het maar kan.

Wist ik nu maar waar ik mijn Gnuva kon vinden. Of m'n ouwe makker, Menato. Die moet hier ook ergens wonen. Gnuva, die schrikt zich vast 't ape-lazarus, als ze me ziet. Ik moet haar gelijk laten zien dat ik een stoere kerel ben geworden, een echte ijzervreter.

Menato, die gaat me vast en zeker uithoren over de oorlog. Nu, dan krijgt ie me toch een paar verhalen te horen! Dat ie steil achterover slaat. (*kijkt naar achteren*) Verrek, dat is sterk. Daar komt hij warempel aan. M'n kop eraf, het is 'm. Hé Menato, ik ben het. Ruzzante. Je gabber.

(*Menato komt op en ziet hem in eerste instantie niet eens staan.*)

MENATO : Ruzzante. Als je me nu belazert! Ben jij het? Ik had je niet herkend, man. God Allemachtig! Wat zie jij er uit! Helemaal afgepeigerd.

RUZZANTE : Afgepeigerd? Als jij geweest was, waar ik geweest ben, als jij met jouw voeten in mijn schoenen had gestaan, nu, dan zou je zo niet praten.

MENATO : Kom jij rechtstreeks van het front, Ruzzante? Of ben je ziek geweest? Je ziet lijkleek, kerel. Net een van die overlopers, die deserteurs, die ik bij bosjes verderop aan de galg heb zien bungelen. Maar ik zweer je: geeneen zag er zo belabberd uit als jij. Zelfs niet na een paar dagen hangen.

RUZZANTE : Dat komt door de ijzeren helm makker... en de borstplaten. Die zijn wel zo ontegelijk zwaar, dat ze je helemaal platdrukken. Maar je krijgt 't ook van 't smerige water dat je drinkt en 't gore prakkie, dat ze je te vreten geven. Dat

gaat je allemaal niet in je kouwe kleren zitten. Als jij geweest was, waar ik ben geweest... Als jouw voeten in mijn schoenen hadden gestaan.... In de blubber... Putain de guerre. Merde. (3x)

MENATO : Potverdikkeme Ruzzante, wat is dat voor taal?

RUZZANTE : (*trots*) Dat is Frans, makker. Ja, als je zoals ik door de wereld trekt, dan pik je heel wat op. Als ik in 't Frans begin te koeterwalen, dan versta je er geen barst van... Zal ik jou 's wat zeggen? Ik heb in één dag.... vloeiend Frans leren spreken.... van de angst.

MENATO : Hoe zijn ze, die Fransozen?

RUZZANTE : Vreselijke kapsoneslijers. En vloeken dat ze doen. Het is de godganse dag van: sacrebleu, vilain cochon, fils de putain, je t'emmerde, couillon, nom de Dieu, mon cul.

MENATO : Van mij kunnen ze allemaal de klere krijgen, die buitenlanders. Hoe eerder ze oprotten, hoe beter. Het is toch idioot dat wij ons in eigen land op de kop laten schijten door een paar van die maffe Fransozen, die krom staan van de syfilis. Voor mij is het allemaal de schuld van de hoge heren. Die hebben ze hier naar toe gehaald alleen maar om er zelf beter van te worden!

RUZZANTE : Weg met dat zootje smerige profiteurs! Aan de hoogste boom met ze.

MENATO : Ssssttt, Ruzzante, rustig an een beetje. Anders ben jij straks de volgende die hangt. Sommige dingen kun je maar beter niet hardop zeggen in dit land. Het stikt hier van de spionnen en de verklikkers. Voor dat je het weet, word je verlinkt. (*snuift aan Ruzzante*) Wat is dat voor rare stank?

RUZZANTE : Daar is helemaal niks raars aan. Dat komt van het hooi en van de koeien en de varkensstront. Ik slaap al vier maanden lang in stallen en hooibergen.

MENATO : Man, man, wat zie jij d'r uit. Je hebt nu werkelijk niks van een soldaat, weet je dat! Geen mens die gelooft dat jij aan het front bent geweest. Ik had verwacht dat je heel stoer terug zou komen met een kop vol littekens, met een been of een arm eraf, voor mijn part met een uitgestoken oog of een afgesneden oor.

RUZZANTE : Dacht je dat littekens of een houten been van iemand een goed soldaat maken? Daar komt heel wat meer bij kijken, makker.

MENATO : Vertel 's, heb je wel een veldslag meegemaakt? Ik bedoel, in het echt?